

Če bolj se pleme po enem vodilu redi, bolj je tako pleme stanovitno, in torej so že požlahnjena plemena tolikanj več veselje in dobiček kmetovalcu, kateri se pri živinoreji vedno umnih vodil drži.

Zárod gozdov s presajanjem mladih sadik.

(Konec.)

9. Kako vsajene sadike varovati?

Vsakdo, ki je veliko dreves posadil, bode gotovo skrbel, da mu jih nihče ne poškoduje, sicer je ves njegov trud zastonj.

Vsak prostor, ki je nasajen z majhnimi sajenkami, mora se skrbno varovati skrivne divjačine in domače živali. Najbolje je, da jarek okoli sadišča skopljemo, ali da se prostor s primernimi mejami ogradi.

Če pa imamo več sajenke, 6 do 10 čevljev dolge, presaditi, moramo jim podporo dati, kajti brez podpore jih veter sèm ter tje maha, ali sneg polomi. To pa se naredi s količki, ki morajo primerno dolgi in debeli in iz trdnega lesa biti. *) Tudi morajo koli, ki naj pri večih sadikah k večemu 7 čevljev iz zemlje molé, pred zasadbo v zemljo zabiti biti; če jih še le potem zabijemo, ko so že drevesca v zemlji, lahko bi se zgodilo, da jim poškodujemo koreninice, koli pa bi v zrahljani zemlji tudi trdno ne stali.

Prvo je tedaj, da zabijmo kol v sredo jamice; pri sajenji sajenk pa opazujemo, da kole zmirom tako postavljamo, da zaznamovana polnočna stran zopet na isto stran pride, da kol proti poldnevni strani stoji, da more sadiki v vročih dnevih opoldne nekoliko sence dati.

Ko smo sajenke tako vsadili, kakor je bilo povedano, je privežimo s trto ali pa slamo v podobi 8 nekolikokrat, pa ne trdo, na kol; med kol in sajenko je dobro mahú djati, da se ne riblje in tako ne rani.

Na pašnikih je treba sajenke še 4 čevlje visoko s trnjem, najbolj z brinovino, ovezati. Če so pa s tem še premalo zavarovane, pa zabijmo več po 5 čevljev iz zemlje molečih količev okoli sajenke.

Da sajenke po koncu rasto, pomaga to, da dva 5 čevljev iz zemlje stoječa kola zraven sajenke zabijemo in jo s slamnatimi vrvmi ali pa trtami na kole privežemo.

Opazujemo potem sadišče. Če trava raste, smemo jo kositi, živino pa še le po takem sadišču pasti, ko so drevesa že toliko odrasla, da ne trpé škode, ako se živina ob nje drgne; majhnim in še ne odraslim drevescem se sicer koreninice polomijo in posušé.

Franjo Padar.

Odgovor na dvoje vprašanj.

Kako pomagati boleznim v gobcu in na parkljih?

„Novice“ so to bolezen že tolikokrat popisovale, da vsak gospodar, ki naš list ima in si ga v bukve vezati dá, pomoč lahko najde v njih.

Na Otlici se je, kakor se nam piše, pred nekoliko tedni začela ta bolezen in zeló razširila, tako, da so gospodarji v strahu.

Ravno ta bolezen je lani in letos zeló razsajala po več deželah, tudi na Štajarskem, Kranjskem itd. Nevarna ni bila, skor nobeno živinče ni poginilo, ako ni

*) Povsod priporočano žganje takih kolov od spodaj ne trpí zavoljo tega nič dalje, ako se taki koli z žgano smolo ne napojijo. Mnogo skušenj je že narejenih. Ako pa od spodej žgane kole pol čevlja nad, in pol čevlja pod zemljo z zažgano smolo nekolikokrat namažemo in pustimo, da se še pred zabijanjem v zemljo posušé, je to posebno dobro in taki koli veliko delj časa trpé, posebno pa, če smo jih od hrastov, ali akacij ali šilovine vzeli.

Pis.

že popred bolešno bilo. Ko se mehurčki v gobcu, na jeziku ali tudi nad parklji in med parklji prederó, se zacelijo kmalu in boleznim je konec v kakih 8, 10 ali 14 dnevih. Vendar trpí živina veliko, ker ne more žreti, jo noge bolijo, vročnica trpinči, včasih se tudi na vimenu naredijo mazulčki. Včasih pa je tudi huda ta bolezen, da živina pogine, parklje izzuje itd. Tudi je nekaterekrat nalezljiva.

Navadno pa, kakor smo rekli, ni bolezen huda, in če manj se ozdravlja, tem bolje je večidel. Ljudje so večkrat prav neumni in ribajo jezik in gobec z ostrimi zdravili ali drgnejo kožo nad parklji z njimi. Vsak pameten človek lahko razvidi, da, kjer je bolečina in vročina, se le s hladnimi rečmi tolažiti mora, a ne ogenj še netiti!

Zato naj se bolni gobec spira rahlo le z mrzlo vodo, z jesihom zmešano, kateri se pridene še nekoliko medú (strdí). Tako naj se gobec (in to rahlo) spira vsaki dan kake trikrat. Bolno živino imej v čednem, ne soparnem hlevu in dajaj jej (ako more še kaj žreti) le mehke klaje, ne sená ali otave.

Ako ima živinče bolezen na parkljih, tudi malo počenjaj; v čednem hlevu jo drži, ne goni je na pašo; trikrat na dan jo postavi v tekočo vodo za pol ure, ali pa parklje ovij z ilovico, ki si jo z jesihom podelal; tako rahlo ovite parklje polij včasih z mrzlo vodo.

Tako ravnaj pri navadni bolezni v gobcu in na parkljih. Če pa je koža v gobcu ali okoli parkelj gnajiti začela, treba je gnojna mesta pomočiti z vodo, v kateri se je raztopilo žgano apno.

Odvrniti te bolezni takrat ni mogoče, kedar je kužnina v zraku, kteremu ne moremo prestriči poti do živine.

Kako mravljinice odgnati od drevja.

Gospodarja v Sodražici, ki nam je to vprašanje stavil, napotujemo na 10. list letošnjih „Novic“, pa tudi na to, kar je bilo v našem listu že mnogokrat rečeno, da prav gotove pomoči zoper ta mrčes ni. Mnogi vrtnarji pa hvalijo tudi petroleum, ono smrdljivo kamnito olje, kteremu se ogiblje vsaka žival.

Politične stvari.

Dvakrat tri.

Ustavneži so res smešni ljudje. Na jeziku jim je zmirom Avstrija, delajo pa na njeno pogubo. Federalizma se bojé kakor peklenščeka, češ, da federalizem razruši Avstrijo. Tako so kričali pod Schmerlingom, in brž potem so sprejeli dvalizem, ki je Ogersko odcepil od Avstrije a nič družega ni kakor federalizem iz dveh členov, — in isto tako kričijo tudi dandanes, pa sklenili so že, da Nemci, Magjari in Poljaki morajo „vodstvo“ prevzeti v Avstriji, to je, gospodje biti vsem drugim narodom. Galiciji naj se dá samostojnost, vsem drugim, sedanji ustavi nasprotnim deželam in tudi Čehom pa nič.

Ni še gotovo, da bo deželni zbor galicijski zadovoljen s tem, o čemur so se nekteri kolovodji poljski pogodili s Potockijem; al recimo, da bode zadovoljen in da se potem Poljakom posebna pogača peče, kaj pa bodo vsi drugi narodi avstrijsko-ogerski k tej trójici rekli? Gotovo se vsi narodi takraj in unkraj Litave vzdignejo zoper nemško-magjarsko-poljsko gospodstvo. V vrsti teh nasprotnih narodov bodo Čehi, Rusini, Hrvati, Srbi, Slovaki, Slovenci in Tirolci. In tem nenemškim narodom se bode pridružilo obilo avstrijskih Nemcev, ki so iz družih vzrokov tako malo

zadovoljni z ustavo Potockega, kakor so bili s Schmerlingovo in Bachovo. Po takem bode velika večina avstrijsko-ogerskih narodov zoper vsiljeno trójico.

Tako bode domá, ako se nesrečna trójica vresniči. Kaj pa bode zunaj?

Tudi zunaj se osnuje potem trojica zoper Avstrijo. Samostojnosti poljskega kraljestva v Avstriji ne trpite in ne morete Rusija in Prusija trpeti, kajti tako poljsko kraljestvo bilo bi vedno žuganje ruski in pruski vladi, ki imate tudi Poljake pod seboj. Če Avstrija svojim Poljakom dá svobodo samostojnosti, hoteli jo bodo tudi Poljaki pod rusko in prusko vlado, in ker jim je ti vladi ne bodete dovolili, nemir in punt je gotov. Ta pa bi Rusijo in Prusijo silil, da bi od avstrijske vlade zahtevali, naj prekliče poljsko kraljestvo ali se pripravi na vojsko ž njima. Ko pa bi ruska in pruska vlada začeli vojsko z Avstrijo, pritegne brž k njima laška vlada, ki še zmiraj škilí na laške Tirole, na Istro itd., in huda vojska je gotova.

Tako bi trójica (nemško-magjarsko-poljska) domá hipoma sklicala na noge trójico vnanjo (rusko-prusko-laško), in gorjé potem Avstriji! Ustavneži nemški recite: ali ni tako?

Kakošen bo prihodnji državni zbor dunajski?

Če bode, kakor se od več strani sliši, prihodnji državni zbor spet le to, kar je bil rajnki „reichsrath“, in bi prvi posel prihodnjim deželnim zborom le bil to, da bi v delegacije volil poslance, kakor ogersko ministerstvo hoče in že komaj čaka, pač noben deželni zbor, ki je nasprotnik sedaj vladajočemu centralizmu, ne more poslancev poslati v tak „reichsrath“.

„Reform“ piše o članku „die Oposition in Oesterreich-Ungarn“ zarad Slovencev to-le: „Noben Slovenec nima od tako imenovane najnovejše ère nič pričakovati, marveč vsega hudega se bati. Ako bi Slovenci zdaj opustili nasprotstvo, zares bi vredni bili onega zasramovanja, s katerim ustavnéži oslinujejo narod slovenski. Slovenci s svojo opozicijo spolnujejo v resnici avstrijsko dolžnost, ker se tako politiki nasproti stavijo, ki na pogubo meri naših južnih deželá, ktere so v največi nevarnosti.“

In v obče pravi „Reform“ v tem članku to-le: „Prav tisti vzroki, ki so Tirolce, Poljake, Slovence, Goričane, Istrijane in Tržačane prisilili, da so zapustili državni zbor, zapirajo jim vrata, da ne stopijo v novi državni zbor.“

Šolske stvari.

Saj ni treba ljudskih šol!

Tako smo si mislili, ko smo slišali, da prav tisti gospod Stremajer, ki je zdaj spet minister za nauk in bogočastje, je dal ukaz (14. marca l. l. št. 2370), da v prihodnje učenci, ki hočejo prestopiti v latinske šole (gimnazije) in realke, ne potrebujejo spričala ljudske šole, — dosti je, da dobro prestopijo izpraševanje, kteremu se morejo podvreči pri vstopu v gimnazijo ali realko. Za božjo voljo, kako, da so Vam ljudske šole tako zeló na poti! Vzeli ste jim že šolske premije konec leta iz vzrokov, ki kažejo, da bolj poznate naturo hroščev ali žab, kakor pa otrók. — Da hodijo vsaki dan v cerkev k sv. maši, Vam že tudi preseda. Krščanski nauk bo tudi izpahnen iz šol, če obveljá norost dunajskega učiteljskega zbora. Vsega tega zdaj sicer še ni, al dr. Stre-

majer bode že še pedagogično štrečno tako vil, da bode motovilo prazno ostalo. S tem ukazom pa, da spričala ljudskih šol nimajo nobene veljave, je rednim ljudskim šolam glava odsekana. To je že „lernfreiheit pri abcedi“. Čemu bode dečko hlače trgal v šoli, — saj ga sv. Duh morebiti razsvetli po drugi poti, da, kedar bode htel iti v gimnazijo, dobro prestopi izpraševanje sprejemno. — Tudi „Danico“ je vstrášilo to Stremajerjevo maslo; tako-le piše: „Čudili smo se ukazu prejšnjega ministra Stremajerja (zdaj ga že spet imamo na veselje liberalcev!), po kterem spričbe iz nižih šol nimajo nič več veljati pri sprejemanji njih učencev v srednje: češ, profesorji iz srednjih šol gimnazijalnih in realnih naj v prihodnje izprašujejo novice in potrjujejo. Je li mogoče, smo si mislili! Tolikanj se v sedanji dôbi govori, da se povzdigujejo učitelji v nižih šolah; ali s tem razglasom, če se res spolni, je njihova veljava skor ob tla. Kaj so potem učitelji družega kot tepeni „inštruktorji“, ako njih spričala nimajo javne veljave. „Inštruktor“ si voli lahko učence, ki jih spet pustí, kedar se mu zdi; a učitelj jih mora podučevati, če so še toliki paglavci! Svojim lastnim očém skoraj nismo verjeli. Učiteljev, ki dečke poznajo skozi in skozi, sodba nima veljati; iz srednjih šol profesorji pa, dostikrat popolnoma tuji, naj v 2 urah presodijo, kateri se naj potrdijo, kateri pa zvržejo. Neka mala preskušnja se godí tudi že zdaj, ki je bila potrebna, dokler se jih je preveč oglašalo na srednje šole in se vsi sprejeti niso mogli. Skušnja pri tej priliki kaže, da se vzlasti kmečki učenci mimo mestnih ali bolj imenitnih slabše obnesó, ker le-uni o šolskih počitnicah mnogo pozabijo, le-ti pa se v ta namen večkrat posebej podučujejo; v nekaj tednih pa jih kmečki, ki so sploh dobre glave in marljivi, dohitijo in mnogokrat tudi prekosijo. Ali se po tem takem ni bati, da se pri omenjeni novi preskušnji zvržejo mnogi kmečki? In ali se deželnemu zboru itd. po tem „novodobnem“ ukazu ljudski učitelji ne smilijo?“!

Napoleonove sanje na St. Heleni.

Lirična rapsodija. Zložil Fr. Zakrajšek.

(Konec.)

V hip pomili. Sénjoslav se:
Razgled s'jajin se odprè,
Razsumporen zrak bliščí,
Hrup pošastni ponemí,
Veje v natori blaga sprava,
Zadovoljnost srcu dava.
Jutra sapice tje pihljajo,
V tihih gajih poigrajo.
Pomladanjsko tukaj cvetó doli,
Róžen vzduh se iz njih kadí,
Tamkaj pokojne odpró se samote
Ko v molitvi, proste zmote.
Zadoní zdaj zgornjih korov pesen,
(Glas je rajski, ni telesen)
Prečarobno posluh zadeva,
Blagodejno iz dalj odmeva:

„Slava v višnjih Njemu, harmonije!
Kori angeljev, slavite o Njem!
On očetovski v nižave lije
Blagoslov i spravo vsem ljudem.“

„Blagor mu, ki srce čistó hrani,
Ki pravičnih hodi trnjev tir,
I, vojak Njegov, se strastim brani,
V višnjih zaželeni najde mir!“